

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

Remissvar: Miljö- och energidepartementets remiss av betänkandet SOU 2018:34 ”Vägar till hållbara vattentjänster”.

dnr M2018/01630/Nm

VVS-Fabrikanternas Råd och **Aktionsgrupp små avlopp** tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på remissen av betänkandet SOU 2018:34 ”Vägar till hållbara vattentjänster”, dnr: M2018/01630/Nm.

Inledning

2019 är det 50 år sedan svensk miljölagstiftning fastställde att små avloppsanläggningar behöver bättre rening, dels till skydd för vår miljö men framförallt för att minimera spridning av hälsofarliga smittämnen. Trots detta tillåts idag fortfarande 240 000 avloppsanläggningar släppa ut orenat avloppsvatten rakt ut i vår närmiljö, sjöar och hav. Detta är inte bara en risk för människors hälsa och miljön utan även en rättvisefråga för fastighetsägare i hela landet.

Det nuvarande allmänna rådet är tandlöst i sin utformning i avsaknad av en fungerande tillsyn och rådgivning. För att få fart på tillsynen och åtgärdstakten behövs ett tydligt och enhetligt regelverk kombinerat med effektiva styrmedel. Utan detta kommer åtgärdstakten fortsatt att vara alltför låg. Därför är det glädjande att det remitterade betänkandet från Anders Grönvall innehåller flera lovande förslag och en fantastisk möjlighet för våra beslutsfattare att fatta kloka beslut. Beslut som kommer att bidra till en bättre rättssäkerhet och minskad miljöpåverkan. Kommunerna kommer få verktyg och riktlinjer för ett effektivare tillsynsarbete och seriösa tillverkare och entreprenörer får en fungerande marknad att verka på.

Förhoppningsvis blir 2019 en anledning att få fira 50 års jubileet av 1969 års miljölagstiftning.

Våra synpunkter i korthet:

- Genomför föreslagna förändringar i §6 lagen om allmänna vattentjänster för en flexiblare lagstiftning.
- Inför en avloppsdeklaration snarast för en effektivare tillsyn.

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

- Tilldela en lämplig myndighet bemyndigandet att meddela föreskrifter.
- Främja kretsloppsanpassade avloppslösningar MEN säkerställ att lagstiftningen är teknikneutral och följer rådande utveckling.
- Inför en enhetlig nationell rådgivning för stöd till kommuner och fastighetsägare.
- Se till att en finansieringsmodell för dagvatten- och skyfallshantering utreds i en ny rapport.
- Inför en personcertifiering av anläggare för ökad professionalitet och konsumentssäkerhet.

Nedan våra synpunkter och kommentarer på betänkandets förslag:

Förslag om förändring i §6 lagen om allmänna vattentjänster

- Förslag på ny lydelse med tillägg i lagen om allmänna vattentjänster §6 är bra. Förslaget kommer att öppna upp möjligheterna för kommuner att etablera fler bostadsområden och tillgodose behov i befintliga bostadsområden då alternativ till traditionella vatten och avloppslösningar tillåts.
- Tillsammans med krav på en plan för kommunens vattentjänster blir korrelationen mellan kommun och fastighetsägarna tydligare och långdragna processer kan undvikas.
- Förslaget bör förtydligas kring vad som gäller när det kommer till driftsansvaret för alternativa anläggningsformer. Exempelvis; vad händer om en samfällighet inte önskar sköta anläggningen längre då till exempel drivande personer inom samfälligheten flyttar?
- VVS-Fabrikanterna bifaller betänkandets förslag på ändringar i §6 lagen om allmänna vattentjänster

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

Betänkandets förslag om att införa en Avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar

- En avloppsdeklaration är det enskilt mest effektiva styrmedlet för en ökad och hållbar åtgärdestakt.
 - En avloppsdeklaration står på egna ben och är inte beroende av att föreskrifter finns på plats.
 - Med en avloppsdeklaration skulle kommunerna få ett mycket bra verktyg för att effektivisera sitt tillsynsarbete, då de mest känsliga områdena snabbt skulle identifieras och kunna ges högsta prioritet.
 - Med en avloppsdeklaration kommer fastighetsägare få ett regelbundet kvitto på att anläggningen fungerar eller inte fungerar som den är tänkt. Något som också blir en bra återkoppling till kommun, entreprenör och tillverkare.
 - Med en avloppsdeklaration kommer oseriösa aktörer inom branschen att upptäckas och ge utrymme för seriösa tillverkare och entreprenörer att verka på en fungerande marknad.
 - En avloppsdeklaration kommer enligt förslaget att kosta fastighetsägaren mellan 1500 – 5000kr per tillfälle. Utslaget på sju år handlar det om ca 200 – 700 kr per år. Detta borde anses vara en skälig kostnad i förhållande till nyttan.
 - En avloppsdeklaration föreslås utföras av ett ackrediterat och oberoende kontrollorgan. Detta öppnar upp för nyetablering av företag och kunskapsbyggande på regional nivå. Även etablerade företag som till exempel Anticimex borde rimligtvis kunna ha ett intresse i frågan.
 - Det är mycket positivt att betänkandets förslag på en avloppsdeklaration inkluderar samtliga avloppsanläggningar, till skillnad från Havs och vattenmyndighetens förslag från 2016 ("Tydligare regler för små avloppsanläggningar" (dnr:M2016/02191/Nm.)) som bara omfattade nya anläggningar.
- VVS-Fabrikanterna bifaller betänkandets föreslagna ändring i förordningen om miljö sanktionsavgifter (2012:259)

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

- VVS-Fabrikanterna bifaller betänkandets förslag till förordning om avloppsdeklarationer med undantag för §15 och §16 om bemyndigande till Havs och vattenmyndigheten.

Betänkandets förslag om att Havs och vattenmyndigheten bemyndigas att meddela föreskrifter för små avloppsanläggningar.

- Bemyndigandet att meddela föreskrifter ska tilldelas en lämplig myndighet. En myndighet som ska ta fram, hantera och se till att föreskrifter efterlevs behöver rätt resurser, kompetens och förutsättningar. Havs och vattenmyndigheten kommer med nuvarande resurser inte kunna ta fram, hantera och följa upp föreskrifter på området. VVS-Fabrikanterna förespråkar därför att bemyndigandet tilldelas en myndighet med rätt förutsättningar för uppgiften.
- Havs och vattenmyndigheten saknar idag tillräckligt med personal, kunskap och resurser. Under lång tid har myndigheten endast haft en heltidstjänst som jobbat med små avlopp. Idag är det två. I jämförelse finns det idag närmare 1 miljon små avlopp, 290 kommuner med tillhörande miljöenheter, 21 länsstyrelser, ett 50-tal tillverkare och hundratals entreprenörer verksamma inom området.
- Hav och vattenmyndighets tillkortakommande i resursfrågan avspeglas tydligt i deras beroende av utomstående privata intressenter. Intressenter som både tagit taktpinnen när det kommer till hur kommuner tolkar de allmänna råden och synen på vilka tekniklösningar som är lämpliga. Styrning följer de privata aktörernas egenintresse och möjlighet att tjäna pengar i ett för dåligt reglerat område.
- En fungerande myndighet med bemyndigande att meddela föreskrifter på området kommer att ge tydliga riktlinjer till landets kommuner. Detta kommer att leda till att alla kommuner kommer att arbeta lika och på lika villkor. Fastighetsägare kommer att behandlas lika oavsett var i Sverige man bor, vilket i sin tur leder till bättre rättssäkerhet.
- Om Havs och vattenmyndigheten tilldelas resurser att anställa fler personer så skulle det kunna vara en möjlig lösning på frågan om att hitta en lämplig myndighet. Samtidigt bör i så fall deras oberoende och möjlighet att agera objektivt ses över. Ett alternativ är annars att Naturvårdsverket får tillbaka uppdraget som ansvarig myndighet.

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

- VVS-Fabrikanterna bifaller betänkandets förslag om ändring i Miljöbalken (1989:808) och tillägget i av en ny paragraf (§26).
- VVS-Fabrikanterna avslår betänkandets förslag om att tilldela Havs och vattenmyndigheten föreskriftsrätten enligt lydelsen i § 47b med tillhörande rubrik som ett tillägg i förordningen för miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899).
- Givet ovanstående bör även förslaget och befintliga lydelsen i miljötillsynsförordningen (2011:13) om att Havs och vattenmyndighet ska ha ansvar för tillsynsvägledning i frågor om små avloppsanläggningar diskuteras ytterligare.

Betänkandets förslag på kretsloppsåtgärder

- Betänkandets förslag på en teknikneutral definition av kretsloppsanpassade avloppsanläggningar är ej teknikneutral i sin utformning. (sida 245 – 246 i betänkandet). Förslaget styr mot att endast en typ av teknisk lösning är möjlig genom att förespråka riktade styrmedel och orimliga funktionskrav.
- Förslaget tar inte hänsyn till det pågående regeringsuppdraget om **”Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam”** (Dir. 2018:67). Uppdraget har att utreda om spridning av avloppsslam ska fasas ut och ersättas av tekniker där fosfor återvinns utan att miljö- och hälsoskadliga ämnen sprids. Med andra ord kan det föreslås ett förbud mot spridning av avloppsslam på åkermark inom några år. Uppdraget ska redovisas den 15 september 2019.
- Förslaget tar inte hänsyn till internationell utveckling som till exempel pågår i Tyskland, där man tittar på tekniker för att utvinna ren fosfor genom förbränning av slam. Här måste istället teknikneutralitet och öppenhet för all form av utveckling värnas. Detta har sitt tydliga stöd i Miljöbalken som uttryckligen säger att bästa möjliga teknik skall användas (MB kap2, §2). Det vore därför mycket olyckligt om man genom lagstiftning definierar vad som är bästa teknik för kretsloppet och miljön.
- VVS-Fabrikanterna är för ett främjande av kretsloppsanpassade avloppslösningar men inte i enlighet med betänkandets förslag. VVS-Fabrikanterna är intresserad av den tillsatta slamutredningen men ser nödvändigtvis inte att ett förbud mot slam på åkermark är den enda vägen fram. Kommunernas branschorganisation Svenskt Vatten har sedan många år ett väl fungerande system för slamåterföring (REVAQ),

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

med höga krav på rening (högst i hela EU). Detta uppströmsarbete bör beaktas. Givet att spridning av slam på åkermark är under utredning förväntar vi oss att betänkandets förslag stoppas i avvaktan på utredningens slutsatser.

- VVS-Fabrikanterna avslår betänkandets förslag på kretsloppsåtgärder och dess föreslagna modell för kretsloppsanpassade avlopp. Kretslopp är önskvärt men det måste vara teknikneutralt.

Betänkandets förslag på nationell rådgivning för kommuner och fastighetsägare

- Betänkandets förslag på VA-rådgivning till fastighetsägare och kommuner är i grunden bra och ett viktigt styrmedel för att uppnå en hållbar åtgärdstakt. En av de enskilt största anledningarna till att åtgärdstakten släpar efter är att det saknas en fungerande och enhetlig VA-rådgivning kopplat till dagens allmänna råd (HVMFS 2016:17).
- Staten bör ta en central roll med övergripande ansvar när det kommer till VA-rådgivning. Detta är viktigt för att säkerställa att rådgivningen blir lika för alla fastighetsägare och för att säkerställa att miljölagstiftningen tillämpas på samma sätt i kommunerna.
- Idag är det i bästa fall kommunernas egna ambitionsnivå och enskilda resurser som styr vilken rådgivning som ges. Många kommuner är tyvärr istället i händerna på privata intressenter, många gånger samma intressenter som idag anlitas av Havs och vattenmyndigheten.
- Ett införande av en central nationell VA-rådgivning samt stöd till kommuner skulle precis som enhetliga föreskrifter leda till en ökad rättssäkerhet. Att införa nationell VA-rådgivning, under myndighetskontroll på området skulle innebära att nya föreskrifter ges bättre förutsättningar att fungera och bidra till en stärkt rättssäkerhet.
- Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållsspillvatten är i grunden ett bra och väl etablerat "regelverk", men dess efterlevnad begränsas i och med att det saknas en fungerande rådgivning och tolkningsstöd till fastighetsägare och kommuner. De allmänna råden skulle i sin nuvarande utformning mycket väl kunna vara grunden för nya föreskrifter givet att det kompletteras med en nationell och enhetligt,

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

statligt samordnad modell för VA-rådgivning.

- VVS-Fabrikanterna bifaller betänkandets förslag för en förbättrad och enhetlig VA-rådgivning förutsatt att frågan om vilken myndighet som ska ges bemyndigande att meddela föreskrifter klagörs.

Betänkandets förslag till anpassningsåtgärder för dagvattenhantering

- Ytterst är det positivt att frågan om finansiering av dagvattenanläggningar lyfts i en utredning, då detta inte omfattades i *Dricksvattenutredningens* delbetänkande *Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning* (SOU 2015:51).
- VVS-Fabrikanterna anser dock att finansiering och hantering av dagvatten och särskilt skyfall är en alltför komplex fråga för en utredningstid på tre månader. Det är därför olyckligt att regeringen valde att ta upp frågan som ett tilläggsdirektiv i en pågående utredning med fokus på ett helt annat ämne. VVS-Fabrikanterna instämmer i Svenskt Vattens kritik och anser att frågan bör utredas ytterligare.
- VVS-Fabrikanterna avslår betänkandets förslag gällande finansiering av och åtgärder för dagvattenhantering.

Personcertifiering av anläggare av små avloppsanläggningar

Branschen har under en längre tid arbetat med att ta fram en certifiering av anläggare av små avloppsanläggningar. Arbetet leds av certifieringsorganet KIWA Sverige AB och arbetsgruppen har bestått av representanter från kommuner, RISE, Havs och vattenmyndigheten och representanter från branschorganisationerna VVS-Fabrikanternas Råd och Maskinentreprenörerna.

Utöver en avloppsdeklaration är tydliga och enhetliga föreskrifter med tillhörande rådgivning är ~~en~~ personcertifiering av anläggare av små avloppsanläggningar en av de viktigaste komponenterna för att en hållbar åtgärdstakt ska kunna uppnås.

- En certifiering kommer ge fastighetsägare ett kvitto på att installationen av anläggningen är utförd på ett korrekt och fackmannamässigt sätt.
- En certifiering leder till ökad kompetens och säkerställer anläggarnas professionalitet.

Till: Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

2018-10-31

- En certifiering blir en trygghet för fastighetsägare och kommer att tydliggöra konsumentens rättigheter.
 - En certifiering kommer att påverka kommunernas tillsynsarbete positivt genom att kommunerna kan fokusera på de mest akuta avloppen.
 - I utredningens kommittédirektiv 2017:54 till Hållbara vattentjänster tas certifiering av anläggare upp och vi finner det olyckligt att utredningen inte gått vidare med frågan. Betänkandet refererar istället kortfattat till personcertifieringen i samband med att Havs och vattenmyndighetens rapport från 2016 ("Tydligare regler för små avloppsanläggningar" (dnr:M2016/02191/Nm.)) nämns.
- VVS-Fabrikanterna finner det angeläget att frågan om en personcertifiering förs in som ett krav i kommande föreskrifter.

Anders Mårtensson – VD VVS-Fabrikanternas Råd samt talesperson för Aktionsgrupp små avlopp

VVS-Fabrikanternas Råd är VVS- och VA-industrins branschorganisation. Rådet har 96 medlemsföretag, som tillsammans omsätter ca 20 miljarder kronor och sysselsätter omkring 18 000 personer. Medlemmarna består av ledande aktörer som marknadsför och säljer produkter och material på den svenska och internationella marknaden.

Aktionsgrupp Små Avlopp

Aktionsgrupp små avlopp är ett samverkansprojekt mellan branschorganisationerna VVS-Fabrikanternas Råd och Maskinentreprenörerna. Aktionsgrupp små avlopps arbetar sedan 2009 för en hållbar och ökad åtgärdstakt av Sveriges små avlopp.